

Helsingissä 13.2.2018

KEHITTÄMISKESKUS OPINKIRJON LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LUKIOLAIKSI JA LAIKSI YLIOPILASTUTKINNON JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Kehittämiskeskus Opinkirjo kiittää pyynnöstä lausua luonnoksesta Hallituksen esitykseksi lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (jatkossa lukiolaki).

Yleistä

Lukiolain uudistaminen on ajankohtaista. Jo nykyisin voimassa olevaa lukion tuntijakoa päätettäessä esillä oli useita kysymyksiä, joiden ratkaiseminen olisi edellyttänyt lukiolain avaamista. Tuolloin laki kuitenkin jäi silleen.

Lukion kehittämisen tarve on kuitenkin ollut ilmeinen. Tätä kuvaa esimerkiksi nykyisen lukion opetussuunnitelman hyväksymisen jälkeen alkanut opetussuunnitelmakokeilu, joka on sallinut suurempaa valinnaisuutta ja myös lähtenyt oppiainekokonaisuuksien ns. koriajattelusta, mallista, joka nykyisen opetussuunnitelman valmistelussa jäi vähemmistön kannaksi:

Ottaen huomioon jo käydyn keskustelun lukion, ja myös ylioppilastutkinnon järjestämisen uudistamisesta ja ylioppilastutkinnon painoarvon lisäämisestä yliopistojen sisäänpääsyssä, voidaan asettaa kysymys, onko nyt käsillä olevassa luonnoksessa esitetty muutos riittävä toivotun kehityksen aikaan saamiseksi. Kokonaisuuden tasolla luonnoksessa esitetyt muutokset vaikuttavat varsin maltillisilta, etteivät suorastaan marginaalisilta.

Lausunnon rakenne ja eteneminen

Lausunnossaan Kehittämiskeskus Opinkirjo puuttuu ja nostaa esiin mielestään keskeisimpiä tekijöitä luonnoksesta 24.1.2018, ja etenee lausunnossaan luonnoksen mukaisesti.

Kohta 3.1 Tavoitteet

Esitys tähtää uudistuksiin, joiden tuloksena

- Lukio-opinnoissa opintopolut voisivat olla yksilöllisemmät ja sujuvammat
- Syntyisi oppiainerajat ylittäviä opintoja tai opintokokonaisuuksia
- Lukiot tekisivät systemaattista yhteistyötä korkeakoulujen kanssa

- Lukiolaisten hyvinvointi paranisi
Opinkirjo pitää esitettyjä tavoitteita kannatettavina.

Kohta 3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Koulutuksen järjestäjän päätösvallan lisääminen riskinä

Esityksessä ehdotetaan keskeisenä uudistuksena, että tähänastiset lukiokurssit määriteltäisiin jatkossa opintopisteinä siten, että koulutuksen järjestäjä päättäisi tarkemmin, minkä laajuusina opetus järjestetään. Tämä koskisi oppiaineen pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä opintoja. Kuitenkin todetaan, että valtakunnallisia syventäviä opintoja vastaavien valinnaisten opintojen osalta olisi kuitenkin tarpeen rajata koulutuksen järjestäjän päätösvaltaa, jotta opiskelijoilla säilyisi jatkossakin vapaus valita näitä opintoja. Vaarana olisi, että koulutuksen tarjoajat eivät tarjoaisikaan näitä opintoja.

Opintopisteen käsite ja laskentaperuste epämääräiset

Esityksen perusteena sanotaan olevan lukion sisällön ja laajuuden sekä tuntijaon säilyttäminen ennallaan lukiolain uudistamisesta huolimatta. Jos näin on, ja opiskelijoille halutaan turvata mahdollisuus tasa-arvoisiin opintoihin eri lukioissa, voi kysyä, mitä parannusta siirtyminen opintopistejärjestelmään toisi? Kurssin käsitteen korvaaminen opintopisteellä ei muuta sisältöä eikä rakennetta. **Lukiolaissa soisi kuvattavan, millä tavoin opintopisteiden käyttäminen joustavoittaisi, sujuvoittaisi tai yksilöllistäisi opintoja, tai jos tavoitteena on useamman oppiaineen yhteistyö, kuvaisi, kuinka opintopistemäärät joustaisivat suhteessa toisiinsa tilanteessa, jossa tuntijako kuitenkin säilyisi ennallaan.**

Opintojen sujuvoittaminen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääminen arviointia kehittämällä

Esityksessä myös todetaan, ettei valinnaisuutta ole syytä lisätä, koska lukion yleissivistävyys halutaan säilyttää. Opinkirjo on kannassaan samaa mieltä, mutta pitää kysymystä enemmän laadullisena ja arviointiin liittyvänä: **Opintoja voitaisiin sujuvoittaa luopumalla oppiaineiden numeerisesta arvioinnista niiden aineiden kohdalla, joista opiskelija itse tyytyy vain arviointiin hyväksytyt/hylätty.** Vaikka kaikkien oppiaineiden status siis pysyisi tuntijaossa ennallaan, opintoja voitaisiin sujuvoittaa ja lukio-opintojen vaativuutta huojentaa siten, että opiskelijan valitsemissa oppiaineissa arviointia muutettaisiin. Lukio-opiskelijat ovat motivoituneita ja kiinnostuneita oppimaan sisältöjä ilman mittaamistakin. Numeroarviointit voitaisiin säilyttää niissä oppiaineissa, jotka opiskelijalle itselleen ovat olennaisia jatko-opintojen näkökulmasta. Jos taas opiskelija myöhemmin muuttaisi mieltään ja haluaisi oppiaineesta arvosanan hyväksytyt-merkinnän sijaan, hänen olisi osoitettava osaamisensa tentillä tai muulla opettajan kanssa sovittavalla tavalla. Myös opinto-ohjaajalla olisi tässä roolinsa.

Opinto-ohjauksen lisäys henkilökohtaiseen ohjaukseen

Esityksessä ehdotetaan opinto-ohjauksen vahvistamista säilyttämällä pakolliset opinto-ohjauksen kurssit, mutta lisäämällä henkilökohtaista opinto-ohjausta. **Kehittämiskeskus Opinkirjo kannattaa tätä ja suosittelee joustavaa mallia, jossa opiskelijan todellinen tarve määrittää opinto-ohjauksen määrän.** Jo nykyisellään opinto-ohjaajat käytännössä antavat ohjausta sen määrän, kuin ohjattavat tarvitsevat. Sen sijaan kaikille yhteiset pakolliset kaksi kurssia ovat osin tyhjäkäyntiä, joista voisi osoittaa tunteja henkilökohtaiseen ohjaukseen.

Korkeakoulu yhteistyön tarkoitettava opiskelua korkeakoulussa

Kehittämiskeskus Opinkirjo kannattaa lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyön velvoittamista. Nykyisin lukio-opiskelijat ovat eri arvoisessa asemassa sen mukaan, missä lukiossa opiskelevat. Olisi myös eduksi kolmannen asteen opintoihin rekrytoitumisessa, jos opiskelijat jo lukioaikanaan saisivat kokemusta yliopisto-opinnoista ja mahdollisesti aloista, joille aikovat hakeutua. Epäilemme kuitenkin, ettei nyt esitetty malli huokoista lukio-opintoja siinä mitassa, että yksilöllisiä opintopolkuja voisi syntyä. Joka tapauksessa esitys on parannus nykytilanteeseen.

Rajoitukseton uusimisoikeus välttämätön, jos pääsykoejärjestelmä uudistuu

Esityksessä ehdotetaan rajoituksetonta uusimisoikeutta ylioppilastutkinnon suorittaneille. Mikäli ylioppilastutkinnon statusta yliopistojen sisäänpääsyssä aiotaan vahvistaa ja korvata sillä pääsykokeet, on opiskelijoiden oikeusturvan ja jatko-opintomahdollisuuksien kannalta välttämätöntä, että ylioppilastutkintoa saa uusia rajoituksetta.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Lukiokoulutuksen laajuus harkittava uudestaan

Kehittämiskeskus Opinkirjolla ei ole kantaa oppimäärien laskemisesta jatkossa opintopisteinä kurssien sijaan. Sen sijaan lukion laajuuden pitäminen nykytilaa vastaavana on huolenaiheemme lukiolaisten hyvinvoinnin näkökulmasta. Jos lukion suorittaminen siten, että opiskelijalla kaikki opinnot mahtuisivat lukujärjestykseen ei ole nykyisin mahdollista, lukion laajuutta on supistettava. Ei ole tarkoituksenmukaista, että lukiolaisen täytyy suorittaa kursseja itsenäisesti lukujärjestysteknisistä syistä. Esimerkiksi filosofian opinnot voisivat sisältää nykyistä vahvemmin eri tieteenalojen tieteenfilosofiaa, jotta sitä ei tarvitsisi erikseen käydä jokaisen oppiaineen yhteydessä uudelleen. Samoin joitain nykyisen tuntijaon oppiaineita voitaisiin yhdistää tai jakaa sisällöllisesti uudestaan (esim. uskonto ja terveystieto muiden oppiaineiden sisään). Tältä osin Opinkirjo ehdottaa esitystä laajempaa reformia lukiolakiin.

Oppiaineryhmät, opintopisteet ja koulutuksen järjestäjän harkinta tasa-arvon näkökulmasta

Esityksessä ehdotetaan myös, että ehdotetussa laissa säädettäisiin oppiaineryhmistä. Esityksessä ei kuitenkaan avata, mitä tämä tarkoittaisi, tai miten uudistus palvelisi asetettuja tavoitteita. Myös opintojaksojen laajuuden jättäminen koulutuksen

järjestäjän harkittavaksi asettaa kysymyksiä koulutuksen tasa-arvon turvaamisesta. **Oleennaista olisi, että laajuus olisi opiskelijoiden valintoihin ja tarpeisiin pohjautuvaa tai alueellista yhteistyötä palvelevaa, ts. esimerkiksi yliopisto-opintoja olisi mahdollista painottaa niin halutessaan.** Jos laajuus kuitenkin palvelee ainoastaan koulutuksenjärjestäjää, niukkuutta olisi tarjolla niissä teemoissa, joiden järjestäminen olisi koulutuksen järjestäjälle vaikeaa. Tämä siitä huolimatta, että syventävien kurssien määrä säädettäisiin nykyistä kurssia laajuudeltaan vastaavina kahden opintopisteen opintoina.

Opinkirjo kannattaa **lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyön** säätämistä lailla. Kuitenkin kirjaus, jonka mukaan osa opinnoista olisi järjestettävä yhteistyössä korkea-asteen kanssa, on hyvin epämääräinen. Se ei kuvaa yhteistyön määrää eikä laatua, joka olisi kuvattava tarkemmin. Opinkirjon mielestä yhteistyöksi ei riitä, että esim. lukion opintojen sisältöjä on suunniteltu yhdessä korkea-asteen kanssa, vaan **opintoja pitäisi voida opiskella korkea-asteen oppilaitoksessa.**

Opinkirjo kannattaa **ylioppilastutkinnon uusimiskertoja koskevien rajoitusten poistamista ja koulutuksenjärjestäjien velvoittamista järjestämään kokeet myös ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka uusii kokeen ja/tai täydentää tutkintoaan.**

Koonti lausunnon keskeisestä sisällöstä on seuraavalla sivulla (5).

Lausunnon keskeinen sisältö

Kehittämiskeskus Opinkirjo

- Pitää uudistuksen tavoitteita (kohta 3.1) kaikilta osin kannatettavina.
- Näkee riskin koulutuksen järjestäjän päätösvallan lisäämisessä koulutuksen tasa-arvon kannalta. **Oleennaista olisi, että laajuutta koskeva harkinta olisi opiskelijoiden valintoihin ja tarpeisiin pohjautuvaa tai alueellista yhteistyötä palvelevaa, ts. esimerkiksi yliopisto-opintoja olisi mahdollista painottaa niin halutessaan.**
- Pitää opintopisteen määrittelyä epätäsmällisenä. **Lukiolaissa pitää kuvattava, millä tavoin opintopisteiden käyttäminen joustavoittaisi, sujuvoittaisi tai yksilöllistäisi opintoja, tai jos tavoitteena on useamman oppiaineen yhteistyö, kuvaisi, kuinka opintopistemäärät joustaisivat suhteessa toisiinsa tilanteessa, jossa tuntijako kuitenkin säilyisi ennallaan.**
- Ehdottaa, että opintoja voitaisiin sujuvoittaa ja opiskelijoiden hyvinvointia lisätä kehittämällä arviointia: **Opintoja voitaisiin sujuvoittaa luopumalla oppiaineiden numeerisesta arvioinnista niiden aineiden kohdalla, joista opiskelija itse tyytyy vain arviointiin hyväksytyt/hylätty.**
- **Kannattaa opinto-ohjauksen määrän lisäämistä; lisäyksen tulee kohdistua henkilökohtaiseen ohjaukseen.**
- **Kannattaa korkeakoulu-yhteistyön säätämistä; Yhteistyön tulee merkitä opiskelua korkeakoulussa osana lukio-opintoja**
- **Kannattaa ylioppilastutkinnon rajoituksetonta uusimisoikeutta.**

Kehittämiskeskus Opinkirjo

Minna Riikka Järvinen
Toiminnanjohtaja

Leena Krokfors
Puheenjohtaja